

Kirja-arvio

Maija Toivanen^a

Yhteisöllinen kirjoittaminen lisää akateemista yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia

Johanna Isosävi & Camilla Lindholm

Yhteisöllisen kirjoittamisen opas. ArtHouse, 2023. (216 s.)

Johanna Isosävin ja Camilla Lindholmin kirjoittama *Yhteisöllisen kirjoittamisen opas* on paitsi käytännönläheinen käsikirja yhteisöllisen kirjoittamisen järjestämiseen, myös kädenojennus jokaiselle omasta työhyvinvoinnistaan kiinnostuneelle tutkijalle. Suosittelemme sitä myös työyhteisönsä hyvinvoinnista kiinnostuneelle esihenkilölle. Oppaan keskeisin teesi on, että yhteisöllinen kirjoittaminen lisää paitsi akateemista tuotteliaisuutta, myös henkilökohtaista ja yhteisön hyvinvointia.

Tartuin kirjaan, koska olemme Alue- ja ympäristötutkimuksen seurassa puhuneet mahdollisuudesta järjestää kirjoituskoulu nuorille tutkijoille. Isosävi ja Lindholm tarjoavat kirjassaan paljon konkreettisia vinkkejä erilaisten kirjoitusretriittien järjestämiseen, mutta lopulta inspiroiduin eniten juuri yhteisöllisen kirjoittamisen konseptista.

Olen vasta hiljattain oppinut näkemään kirjoittamisen merkityksen osana tutkimusprosessia, ja *Yhteisöllisen kirjoittamisen opas* tarjosi arvokkaan heijastuspinnan omille ajatuksille ja kokemuksille akatemiasta. Siispä keskityn tässä arviossa tarkastelemaan sitä, miksi yhteisöllisen kirjoittamisen konseptiin kannattaa tutustua, ja miten kirjan näkemykset ja omat kokemukseni tukevat tätä väitettä. Kirja havahdutti minut erityisesti siihen, kuinka paljon enemmän akatemiassa pitäisi kiinnittää huomiota kirjoittamiseen sekä kirjoitustaidon kehittämiseen ja ylläpitämiseen monestakin syystä. Kaikkiaan kirja tarjoaa mielenkiintoisia näkökulmia moderniin yliopistotyöskentelyyn ja kyseenalaistaa toimintamalleja, joihin yliopistossa liian usein nojataan.

Yksinäisen tutkijan myyttiä murtaamassa

Tieteen tekeminen vaatii yhteisöllisyyttä. Myös akateeminen kirjoittaminen on yhteisöllistä. Silti kuulen jatkuvasti ympärilläni sitä, kuinka tieteen tekeminen on yksinäistä ja että ”se vain kuuluu akatemiaan”. Isosävi ja Lindholm pitävät tätä kuitenkin myyttinä, jota he murtaavat yhteisöllisen kirjoittamisen mallin avulla.

Kirjassa yhteisöllistä kirjoittamista lähestytään niinkin yksinkertaisesta näkökulmasta, että kirjoittamisen prosesseista ja tavoitteista puhutaan muiden kanssa. Yhteisöllinen

^a Maantieteen tutkimusyksikkö, Oulun yliopisto, maija.toivanen@oulu.fi

kirjoittaminen ei välttämättä siis vaadi sitä, että tutkijat kokoontuvat yhdessä kirjoittamaan yhtä ja samaa tekstiä, vaan sitä, että kirjoittaminen nähdään osana tutkimuksen tekemistä ja tärkeänä osana työaikaa. Yhteisöllistä kirjoittamista voi tehdä yksin tai yhdessä, mutta tärkeintä on, että sille varataan aikaa ja että siihen liitetään jonkinlaisia tavoitteita. Onnistuakseen se kuitenkin tarvitsee myös tukiverkostoja, oli se sitten pienempi vertais-tukiryhmä, fasilitoitu kirjoittamisretriitti tai tutkimusyksikön järjestämä säännöllinen tutkijakoulutuksellinen tapahtuma.

Akatemiassa ongelmana on, että kirjoittaminen nähdään usein niin sanottuna ”omana aikana” muiden työtehtävien, kuten opetuksen lomassa – ja tästä ”omasta ajasta” nipistetään tietysti ensimmäisenä. Avuksi Isosävi ja Linhdolm tarjoavat paitsi kirjoittamisen priorisointia työtehtävänä, myös erilaisia irtautumisen keinoja. Irtautuminen voi olla fyysisesti ajan allokoimista pelkästään kirjoittamiselle, psykologista valmistautumista tiettyyn työtehtävään tai sosiaalista irtautumista muiden asettamista vaatimuksista, kuten sähköpostiin vastaamisesta. Jotta irtautuminen on mahdollista, sekä omat ajatusmallit että ympäröivän yhteisön tuki tulee asettaa sellaiseen asentoon, jossa kirjoittaminen nähdään merkittävänä ja yhteisöllisenä toimintana.

Jään kuitenkin pohtimaan, että ajatellaanko yksinäisyyttä itsenäisyyden synonyyminä, kun kyse on akatemiasta. Koska työ vaatii paljon itsenäisyyttä, se tekee työstä yksinäistä? Tämänkaltaisia perusteluja olen kuullut itse paljon, mutta ajatus tuntuu hyvinvointia rapauttavalta.

Yhteisöllisen kirjoittamisen rutiini ja sen monet hyödyt

Yhteisöllisellä kirjoittamisella voi siis taistella akateemista yksinäisyyttä vastaan, mutta siitä on apua moneen muuhunkin asiaan. Isosävi ja Lindholm painottavat, että aktiivisella yhteisöllisellä kirjoittamisella on positiivinen vaikutus akateemiseen tuottavuuteen.

Jos tutkijoilla on hallussaan kirjoittamisen rutiinit ja he kirjoittavat säännöllisesti, sekä tekstin määrä että laatu kasvaa. Ohjaustyötä tekevän tutkijan näkökulmasta yhteisöllinen kirjoittaminen voi myös vähentää yksilöllisen ohjauksen tarvetta, kun ohjausta voi toteuttaa ryhmissä. Synergiaetuna samoja asioita ei tarvitse toistaa ja ilmoille voi tulla keskusteluja, jotka jäisivät käymättä kahdenvälisissä ohjaustapaamisissa. Kirjassa Isosävi ja Lindholm jakavat kokemuksiaan ja palautteita paitsi väitöskirjatutkijoille järjestetyistä kirjoitustapaamisista, myös maisteriopiskelijoille järjestetyistä sessioista.

Kirjoittajat huomauttavat, että säännöllisyys ja pitkäjänteisyys on kirjoittamisessa ja siihen liittyvissä opituissa tavoissa avainasemassa. Kun kirjoittaa säännöllisesti, siihen käytettävän ajan hahmottaminen helpottuu. Kirjoittamisen rutiini auttaa tuottamaan enemmän ja parempaa tekstiä, mutta se kohentaa myös itsetuntoa, kun ymmärtää paremmin mihin itse pystyy. Se taas auttaa edelleen omien tavoitteiden asettamisessa niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä.

Kun oman kirjoitustyylin oppii tuntemaan, osaa myös paremmin valita kirjoittamiselle otollisimman vuorokaudenajan – tai toisaalta ratkaista mitä tehdä silloin, kun otollista aikaa tai inspiraatiota kirjoittamiselle ei vain tunnu löytyvän. Kirja tarjoaa runsaasti erilaisia käytännön vinkkejä kirjoittamiseen. Vinkeissä huomioidaan hyvin myös erilaiset kirjoitustyyli, olitpa sitten siisti tai sotkuinen kirjoittaja.

Yhteisöllinen kirjoittaminen on nopea väylä oppia kirjoittamisesta, koska sosiaaliset kirjoitustilanteet, kuten erilaiset kirjoitusryhmät, tarjoavat erinomaisen paikan paitsi oman, myös muiden kirjoitustyylin havainnointiin.

Väitöskirja tavoitettsemppauksella maaliin

Kirjaa lukiessa huomasin ilokseni, että olen jo ottanut askelia yhteisöllisen kirjoittamisen suuntaan. Olen myös huomannut, että tutkimustyön tekemisestä ja kirjoittamisesta tulee sitä mukavampaa, mitä paremmin oppii tuntemaan itsensä kirjoittajana.

Aloitimme viime vuonna pienen vertaistukiryhmän samassa vaiheessa olevien väitös-kirjatutkijoiden kesken. Isosävin ja Lindholmin oppaasta opin, että ryhmässämme on kyse ”tavoitettsemppauksesta”. Olemme varanneet kalenteriin kirjoittamiselle päiviä, jolloin jokainen kirjoittaa tavoitteensa ja sen toteutumisen Teams-alustalle chattiin. Ryhmämme on hyvin monitieteinen, emmekä tunne toistemme tutkimusaiheita, mutta ryhmän tuki ja yhteisöllisyys on osoittautunut uskomattomaksi voimavaraksi. Tässä konkretisoituu hyvin myös Isosävin ja Lindholmin esiin nostama huomio kirjoittamisen prosessiin liittyvän tuen merkityksestä. Väitöskirjatutkijalla on jo monta tahoja, jotka arvostelevat työn sisältöä, joten kirjoittamisen prosessiin liittyvään tukeen kannattaa kiinnittää huomiota.

Vaikka Isosävi ja Lindholm puhuvatkin paljon fasilitoiduista kirjoitusretriiteistä, yhteisöllistä kirjoittamista voi järjestää myös helpommin. Saavutettavampi muoto on vaikka etäret-riitit tai ylipäänsä kirjoittamiselle ajan varaaminen kalenterista. Esimerkiksi meidän vertais-tukiryhmässämme on hyvin vapaat säännöt. Allokoimme ruhtinaallisesti kokonaisia päiviä kirjoittamiselle, mutta jokainen saa valita työtuntinsa vapaasti. Minä aloitan parhaimpina aamuina ennen kahdeksaa, kun taas iltapäivänä tehokkaimmillaan olevat kollegat saapuvat linjoille ennen lounasaikaa. Silti ryhmästä ja tavoitteiden jakamisesta on suunnaton apu.

Vertaistuki korostuu Isosävin ja Lindholmin kirjassa kauttaaltaan ja omien kokemusteni perusteella en voi painottaa sen merkitystä tarpeeksi. Vertaistukea korostaa myös erilaisten yhteisöllisen kirjoittamisen kokemusten läpikäyminen kirjan loppupuolella. Kokemukset kannustavat lukijaa vielä loppumetreillä konkretian kautta yhteisöllisen kirjoittamisen maailmaan: ”Kannattaa aloittaa viimeistään nyt!”

Vinkkejä aloitteleville ja kokeneille kirjoittajille

Kenelle kirja sitten on? Kirjassa painottuu paljon nuoren tutkijan näkökulma ja kirjoittamisen taidon opettelu sekä siihen liittyvät haasteet. Siksi suosittelen kirjaa ehdottomasti uransa alkuvaiheessa olevalle tutkijalle. Kirjoittamiseen syventyminen auttaa myös hahmot-tamaan sitä, kuinka kirjoittamisen näkee osana tutkimusprosessia.

Kirjoittamiseen syventyminen auttaa myös kehittämään omaa kirjoittajaidentiteettiä – näkeekö itsensä ylipäänsä kirjoittajana, vai pikemminkin ”tieteellisen tekstin tuottajana”, kuten yksi kirjassa palautetta antanut tutkija. Itse erityisesti luonnontieteilijänä törmään usein siihen, kuinka tieteellisten artikkelien kirjoittamista pidetään kliinisenä. Myös monet akateemiset kirjoittamisoppaat esittävät kirjoittamisen melko suoraviivaisena prosessina. Vaikka kirjoittamiseen liittyy paljon sääntöjä ja tieteelliset artikkelit näyttäisivät ulkoapäin samankaltaisilta, kirjoittamisen prosessiin kätkeytyy paljon muutakin. Yhteisöllisestä kirjoit-tamisesta voi olla apua myös yhteiskirjoittajuuden aallokossa navigoimiseen.

Toivoisin kuitenkin, että kirjaan tarttuisivat myös pidemmän linjan tutkijat, joilla on jo omat kehittyneet kirjoittamisen rutiininsa. Oppaan lukeminen voi olla silmiä avaavaa erityisesti ohjausta tekeville tutkijoille. Kirjoittaminen akateemisella uralla saattaa olla niin rutinoitunutta, että siihen liittyvät monenlaiset haasteet erityisesti uran alkuvaiheista ovat ehtineet unohtua.

Lopuksi suosittelen kirjaa kaikille niille, jotka ovat kiinnostuneita järjestämään kirjoitustapahtumia tai -koulutuksia. Kirjassa on kasapäin vinkkejä ja valmiita malleja erilaisten tapahtumien järjestämiseen, olivat ne sitten kertaluontoisia retriittejä tai viikoittaisia tapaamisia kollegan kanssa.